

היום נלמד בעזרת ה':

זבחים דף לו

(בעמוד הקודם)

משנה: שחטו על מנת וכו': שחט את הקרבן במחשבה להשאיר את דמו ולא לזרוק אותו, או להשאיר את האימורין ולא להקטיר אותם. או שחשב להוציא את הדם מחוץ לעזרה או להוציא את האימורין מחוץ לעזרה. לדעת חכמים לא פסל את הקרבן. בגלל שרק מחשבה של אכילה או הקטרה מחוץ למקומו או זמנו פוסלת. לדעת רבי יהודה פסל את הקרבן. וטעמו יתבאר בגמרא.

על מנת ליתן על גבי הכבש וכו': אבל אם חשב את אחת מהמחשבות הבאות, לכו"ע לא פסל את הקרבן.

ליתן את האימורין על גבי הכבש ולא להקטירם / לזרוק את הדם שלא כנגד היסוד / ליתן את הדמים הניתנים למעלה למטה, ולהיפך / לתת את הדמים הניתנים במזבח הפנימי במזבח החיצון, ולהיפך.

שיאכלו טמאים את בשר הקרבן או שיקריבו אותו טמאים / וכן שיאכלוהו ערלים או שיקריבוהו ערלים.

וכן לשבר עצמות הפסח, או לאכול ממנו נא / וכן לערב את דם הקרבן בדם קרבנות פסולים.

גמרא: מאי טעמא דרבי יהודה? אמר רבי אלעזר וכו': יש שני פסוקים באיסור נותר. בקרבן פסח כתוב "לא תותירו ממנו עד בקר", ובקרבן תודה כתוב "לא יניח ממנו עד בקר". הפסוק בתודה מיותר כי כבר למדנו את האיסור מקרבן פסח. ולכן אם אינו ענין 'להניח' כלומר אם אין בו צורך ללמד לבשר שנותר, תנהו לענין 'מחשבת הינוח' כלומר מחשבה להשאיר את הדם או את האימורין ולא להקטירם, שהיא פוסלת.

קושיא: ורבי יהודה האי קרא להכי הוא דאתא? האי מיבעי ליה לכדתניא וכו':
הרי רבי יהודה צריך את הפסוק ללמוד ממנו דבר אחר, כמוכא בכרייתא הבאה.

כתוב "ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בוקר". למדנו מכאן לתודה שנאכלת ליום ולילה. ועדיין מניין שגם במקרים הבאים נאכל הבשר רק ליום ולילה?

חליפין (= אם נאבדה התודה והפריש אחרת ואחר כך מצא את הראשונה, השניה נקראית 'חליפין' וגם היא נקרבת). וולדות של התודה. תמורות = כשהמיר את התודה בכמה אחרת, הבהמה אחרת נקראת 'תמורה'. על כך תלמוד לומר "ובשר". כי המילה "בשר" מיותרת בפסוק הנ"ל. ללמד שגם אכילת הללו צריכה להיות רק ביום ולילה.

ועדיין מניין שגם בקרבן חטאת ואשם הבשר נאכל רק ליום ולילה? על כך תלמוד לומר "זבח" (כי גם מילה זו מיותרת בפסוק).

ועדיין מניין לרבות גם שלמי נזיר ושלמי פסח שבשרם נאכל רק ליום ולילה? על כך ת"ל "שלמיו".

ועדיין מניין ללחמי תודה וחלות ורקיקים שבנזיר? על כך ת"ל "קרבנו". על כל המקרים הללו כתוב בפסוק "לא יניח ממנו עד בוקר" והיינו שהם נאכלים ליום ולילה. עד כאן הברייתא.

אם כן הפסוק "לא יניח" אינו מיותר!

תירוץ: א"כ לימא קרא "לא תותרו". מאי "לא יניח"? אם אינו ענין להינוח תנהו ענין למחשבת הינוח! מדוע הפסוק בתודה נאמר בלשון מיוחדת "לא יניח"? בהכרח ללמד על דבר נוסף, והוא מחשבת הינוח. קושיא: התינוח להניח להוציא מאי איכא למימר? מצאת מקור שמחשבת הינוח פוסלת, אך מה המקור שמחשבה להוציא את הדם או את האימורין החוצה פסולת?

קושיא נוספת: ועוד, טעמא דר' יהודה סברא הוא! דתניא וכו': טעמו של רבי יהודה אינו מפסוק, אלא מסברא. הסברא; כמו שאם הניח בפועל את הדם ולא זרקו הקרבן פסול, כך גם מחשבה על כך פוסלת את הקרבן. כי מחשבה על דבר שפוסל, פוסלת בעצמה.

אלא טעמא דרבי יהודה סברא הוא: אלא באמת טעמו של רבי יהודה מסברא.

קושיא: וניפלוג נמי ר' יהודה בכולהו: אם כן מדוע רבי יהודה לא חולק גם על שאר הדברים שמנתה המשנה שמחשבה תפסול בהם, (והוא מודה שמחשבה עליהם אינה פוסלת את הקרבן)?

שאלה: **בהי ניפלוג?** באיזה מקרה הוא יחלוק? הרי בכל המקרים הללו, גם אם יעשה אותם בפועל, הקרבן לא יפסל. ולכן גם המחשבה לא פוסלת בהם. והגמרא מפרטת את המקרים.

בשובר עצמות הפסח ולאכול ממנו נא – זיבחה גופיה מי מיפסיל?

על מנת שיאכלוהו טמאים ושיקריבוהו טמאים – זיבחה גופיה מי מיפסיל?

שיאכלוהו ערלים ושיקריבוהו ערלים – זיבחה גופיה מי מיפסיל?

לישנא אחרינא – כל כמיניה? טעם אחר על טמאים וערלים. וכי יש לו כח לפעול שהטמאים או הערלים יעשו זאת? מניין שהם ישמעו בקולו? ומכיון שהדבר תלוי בדעת אחרים, המחשבה שלו אינה פוסלת.

הגמרא ממשיכה

לערב דמן בדם הפסולין – רבי יהודה לטעמיה דאמר אין דם מבטל דם: ולכן הדם הזה כשר למזבח. וממילא גם המחשבה לערב אותו אינה יכולה לפסול.

ליתן את הניתנין למעלה למטה למטה למעלה – רבי יהודה לטעמיה דאמר שלא למקומו נמי מקומו קרינא ביה: ואם שינה את המקום הדבר לא פוסל את הקרבן.

קושיא: וליפלוג ב'ניתנין בפנים שנתנן בחוץ והניתנין בחוץ שנתנן בפנים: שהרי קרבן חטאת חיצונה, שזרק את דמו על המזבח הפנימי, פסול. ואם כן מדוע לא חולק רבי יהודה בזה וסובר שגם מחשבה פוסלת?

תירוץ: **קסבר רבי יהודה בעינן מקום שיהא משולש בדם בבשר ובאימורין:** רבי יהודה סובר שפסול 'חוץ למקומו' הוא רק באופן שהוא 'משולש' בזריקה הקטרה ואכילה. דהיינו מקום שראוי לזריקת הדם להקטרת האימורין ולאכילת הבשר, בזמן

שהיה מותר להקטיר בכמות. שגזירת הכתוב היא שלאחר איסור הבמות, אם חשב על מקום כזה, הקרבן נפסל. המקום הזה הוא מחוץ לעזרה, כי ההיכל אינו ראוי לאכילת הבשר או להקטרת האימורין. ולכן מחשבה להכניס את הדם להיכל אינה פוסלת אותו.

קושיא: ומי אית ליה לרבי יהודה האי סברא? והתניא רבי יהודה אומר "דבר רע" ריבה כאן חטאת ששחטה בדרום, וחטאת שנכנס דמה לפניו, פסולה: נאמר "לא תזבח ... אשר יהיה בו מום כל דבר רע". המילים "דבר רע" באות לרבות שחיטה בצורה רעה. דהיינו שחיטה בצד דרום במקום בצד צפון, או שחיטה במחשבה להכנסת הדם להיכל. בשני המקרים הללו החטאת פסולה. אם כן מוכח שאפילו מחשבה על מקום שאינו משולש פוסלת!

קושיא הפוכה: ולית לרבי יהודה שלישי? והתנן אמר רבי יהודה הכניס בשוגג כשר: אם הכניס את הדם של חטאת החיצונה להיכל בשוגג, הקרבן כשר. משמע מדברי רבי יהודה שדוקא בשוגג הקרבן כשר, אבל אם עשה זאת במזיד הקרבן פסול.

וקי"ל בשכיפר וכו': והרי ביארנו בגמ' לקמן שמדובר באופן שזרק את הדם על המזבח הפנימי. אבל אם רק הכניס את הדם להיכל, לא נפסל הקרבן אפילו במזיד. ואם כן, אם הכנסה בפועל של הדם להיכל אינה פוסלת, קל וחומר שמחשבה להכניס את הדם להיכל אינה פוסלת!

תירוץ: תרי תנאי ואליבא דרבי יהודה: זו מחלוקת תנאים בדעת רבי יהודה, האם מחשבה להכנסת הדם בפנים פוסלת את הקרבן או לא.

קושיא על הברייתא הנ"ל: וסבר ר' יהודה חטאת ששחטה בדרום יהא חייב? והתניא - רבי יהודה אומר יכול חטאת ששחטה בדרום יהא חייב? ת"ל "לא תזבח לה' אלהיך שור ושה וגו' כל דבר רע", על דבר רע אתה מחייבו ואי אתה מחייבו על חטאת ששחטה בדרום! רק על חטאת שיש בה 'דבר רע', דהיינו מום גלוי, חייב מלקות. אבל לא על שחיטה בצד דרום.

תירוץ: תרי תנאי אליבא דרבי יהודה.

אמר רבי אבא ומודה רבי יהודה שחוזר וקובעו לפיגול: לעיל (דף כט, ב) אמר רבי יהודה שאם חשב מחשבת פסול (כגון לאכול את הקרבן חוץ למקומו), ואחר כך מחשבת פיגול (כגון לאכול אותו חוץ לזמנו), המחשבת פיגול אינה יכולה לחול כי כבר נפסל הקרבן. (הנפק"מ בין מחשבת פסול למחשבת פיגול, שעל אכילת קרבן שהיתה בו מחשבת פסול לא חייבים כרת, אבל על אכילת קרבן שהיתה בו מחשבת פיגול חייבים כרת).

אמנם לגבי מחשבה להניח את הדם או את האימורין ולא להקטירם, או מחשבה להוציא אותם החוצה. מודה רבי יהודה שלמרות שהמחשבה פסלה את הקרבן, אם אחר כך חשב מחשבת פיגול הקרבן כן מתפגל!

אמר רבא: יש לי ראייה לכך. הרי החושב מחשבת פיגול **בשחיטה** כגון לזרוק את הדם למחר, כל עוד לא היתה זריקה של הדם היום, הקרבן אינו מתפגל (כפי שלמדנו לעיל דף כט, ב שרק כאשר קרבו כל מתירי הקרבן הוא נעשה פיגול). ובכל אופן כאשר זרק את הדם לאחר מכן באותו היום, הפיגול חל.

אם כן הרי בהתחלה כשחשב מחשבת **פיגול** לזרוק את הדם מחר, מונח במחשבתו גם מחשבת **פסול** להשאיר את הדם למחר (ואליבא דרבי יהודה זו מחשבה שפוסלת את הקרבן). ובכל אופן הפיגול חל לאחר המחשבה הפסולה. מוכח שמחשבת פסול להשאיר את הדם, אינה מונעת ממחשבת פיגול שתבוא אחריה לפגל את הקרבן.

דחייה: **ולא היא! התם הוא חדא מחשבה היא הכא תרי מחשבות:** במקרה שהביא רבא, מדובר במחשבה אחת, מחשבה לשם פיגול (רק שרבא מוצא בתוך המחשבה הזו שהיא כוללת בתוכה ענין נוסף). ולכן הזריקה של הדם לאחר מכן קובעת את המחשבה הזו ומפגלת את הקרבן, כי סוף כל סוף זו מחשבה אחת של פיגול.

אבל במקרה של רבי אבא יש שתי מחשבות. מחשבה אחת להניח את הדם שהיא מחשבת פסול, ואחר כך מחשבה אחרת לזרוק אותו חוץ לזמנו שהיא מחשבת פיגול. ויתכן שבכזה מקרה מחשבת הפיגול כבר לא תוכל לחול לאחר מחשבת הפסול.

איתיביה רב הונא לרבי אבא: כתוב בכרייתא שאם חשב ליתן את הניתנין למעלה למטה למטה למטה למעלה, אם חשב לתת את הדם לאלתר למטה במקום למעלה ולהיפך, הקרבן כשר. וכפי שלמדנו במשנתנו.

חזר וחישב וכו': ואם אחר כך חזר וחשב מחשבת 'חוץ למקומו', הקרבן פסול ואין בו כרת. ואם חזר וחשב מחשבת 'חוץ לזמנו' הקרבן פיגול וחייבין עליו כרת.

למחר וכו': אבל אם חשב לתת את הניתנין למעלה למטה או להיפך, למחרת, הקרבן פסול משום מחשבת פסול (ולא משום פיגול. בגלל שנתינת הדם שלא במקומו אינה מתירה את הבשר לאכילה ולכן לא יכול להיות בה פיגול, אלא היא מחשבת פסול). ואם אחר כך חזר וחשב מחשבת 'חוץ לזמנו' או 'חוץ למקומו', הקרבן פסול ואין בו כרת. עד כאן הברייתא.

תיוכתא דרבי אבא תיוכתא: כי מוכח מהברייתא שגם במחשבת פסול של הינוח, כבר לא יכולה לחול אחר כך מחשבת פיגול. שלא כדברי רבי אבא.

*

אמר רב חסדא אמר רבינא בר סילא - חישב שיאכלוהו טמאים למחר חייב: שחט קרבן במחשבה שיאכלו את בשרו טמאים למחרת, הקרבן פיגול. ואנו לא אומרים שמכיון שטמאים פסולים לאכילה, יש כאן מחשבת פסול ואם כן מחשבת הפיגול אינה יכולה לחול.

אמר רבא: יש לי ראייה לכך. בשר קרבן אינו ראוי לאכילה לפני זריקת הדם. ובכל אופן כשהוא חושב עליו בשעת השחיטה לאוכלו למחרת הקרבן נעשה פיגול. מוכח שאנו לא אומרים שמכיון שהוא לא יכול לאכול לפני הזריקה יש כאן מחשבת פסול!

דחיייה: ולא היא! התם זריק ומיחזי, הכא לא מיחזי כלל: במקרה שהביא רבא, באופן עקרוני לאחר שיזרק הדם של הקרבן הבשר אמור להיות כשר לאכילה, ורק בגלל מחשבת הפיגול לאכול אותו למחרת הוא נפסל. ולכן המחשבה הזו אכן מפגלת אותו. אבל לגבי טמאים, גם בלי המחשבה שהם יאכלו אותו חוץ לזמנו הם פסולים לאכילתו, ולכן יתכן שהפיגול לא יחול.

*

אמר רב חסדא, מרגלא בפומיה דרב דימי בר חנינא - בשר פסח שלא הוצלה ולחמי תודה שלא הורמו, חייבין עליהן משום טומאה: טמא האוכל בשר קרבן פסח שלא צלו אותו, או לחמי תודה שלא הרימו מהם את ארבעת החלות הניתנות לכהן, חייב כרת על האכילה בטומאה. למרות שיש לנו כלל שלא חייבים על אכילה בטומאה בדבר שלא הותר לטהורים. זה נחשב שהם הותרו לטהורים, בגלל שנעשו כל העבודות של המזבח בקרבנות הללו.

אמר רבא: יש לי ראייה לכך מברייתא. כתוב "והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו ונכרתה" המילים "אשר לה'" מיותרות ללמד על האוכל אימורין של קדשים קלים בטומאה. עד כאן הברייתא. מוכח שלמרות שהאימורין אינם ראויים לאכילה כלל, בכל אופן אם אכלם בטומאה חייב עליהם משום טומאה. אם כן גם בפסח וחלות תודה, למרות שאינם ראויים לאכילה לפני הצלייה או התרומה, בכל אופן אם אכלם בטומאה חייב עליהם משום טומאה.

דחייה: ולא היא! וכו': אימורי קדשים קלים ראויים להקרבה למזבח, ולכן אכילתם בטומאה מחייבת כרת. אבל בשר פסח שלא הוצלה ולחמי תודה שלא הורמו אינם ראויים לא לגבוה ולא להדיוט, ולכן יתכן שלא יתחייב על אכילתם בטומאה.

הדרן עלך כל הפסולין 🙌